SINT-FRANCISCUS ZIEKENHUIS
aan jouw zijde!

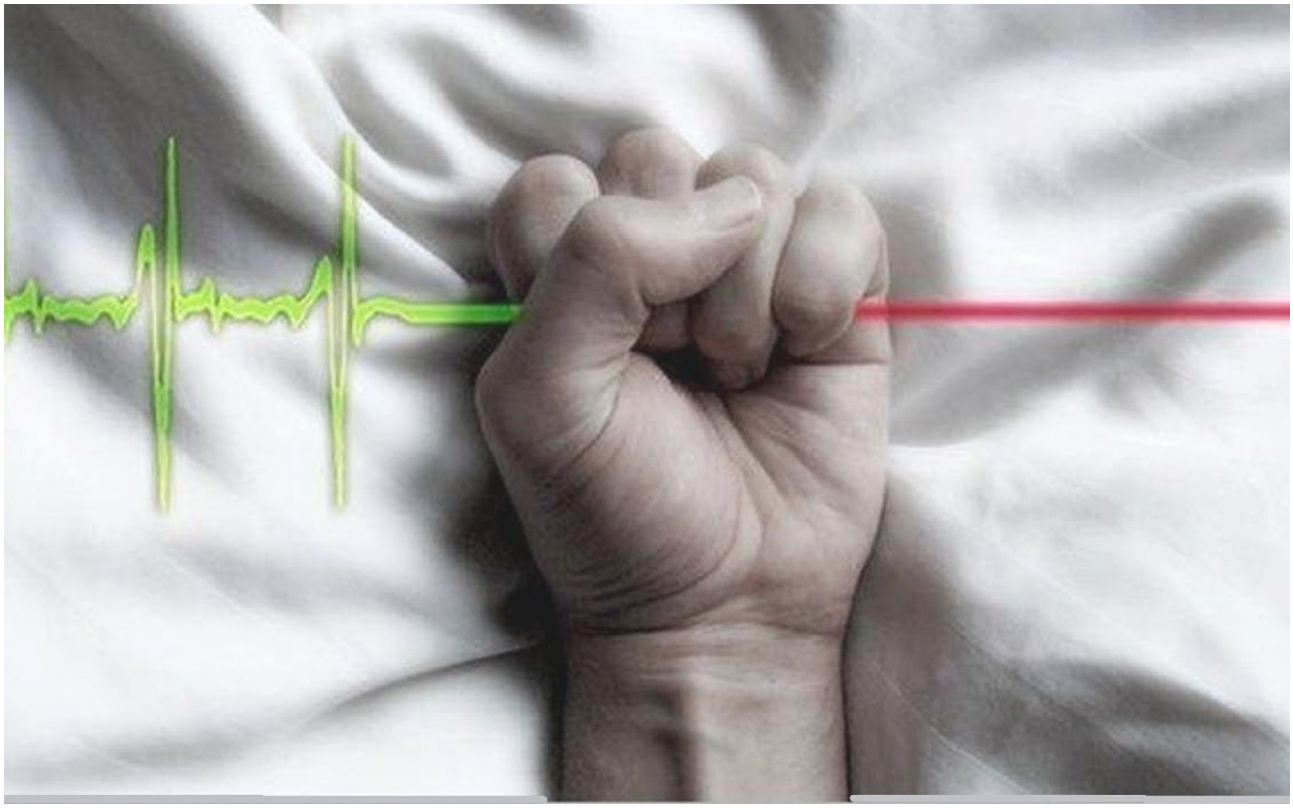

EUTHANASIE

Infobrochure voor patiënt en naasten

Euthanasie

Beslissingen nemen rond het levenseinde is een complex proces voor jou en je naasten. Met een euthanasievraag ga je als persoon samen met je naasten, (huis) arts en zorgverleners op weg.

In deze brochure vind je informatie over de bestaande euthanasiewetgeving en proberen we een antwoord te formuleren op veelvoorkomende vragen aangaande euthanasie.

Wat is euthanasie?

Euthanasie is volgens de euthanasiewet van 2002 'het opzettelijk levensbeëindigend handelen door een arts, op uitdrukkelijk verzoek van de patiënt zelf' (Wet betreffende euthanasie, 28 mei 2002).

Wanneer kom ik in aanmerking voor euthanasie?

Om in aanmerking te komen voor euthanasie (actueel verzoek), dien je aan enkele wettelijke voorwaarden te voldoen:

- Je bevindt je in een medisch uitzichtloze situatie
- Je lijdt aanhoudend en ondraaglijk fysiek en/of psychisch
- Het lijden is ten gevolge van een ernstige en ongeneeslijke aandoening, veroorzaakt door ziekte of ongeval.
- Het lijden kan niet gelenigd worden.
- Je bent meerderjarig.
- Je bent wilsbekwaam/handelingsbekwaam en bewust.
- Je euthanasieverzoek is:
    - Weloverwogen
    - Herhaald/duurzaam
    - Vrijwillig
    - Niet onder externe druk (iemand anders kan voor jou geen euthanasie vragen, dit kan enkel op eigen verzoek)
    - Op papier neergeschreven (schriftelijk verzoek)

    Je richt je vraag tot je behandelend arts/huisarts.

Ook al vermoed je zelf dat je aan alle wettelijke voorwaarden voldoet, het is vooral belangrijk dat jouw arts hiervan overtuigd is (zie volgende vraag).

Kan iedereen die om euthanasie vraagt dit ook krijgen?

Eerst en vooral dien je aan alle wettelijke voorwaarden te voldoen. Als patiënt heb je geen recht op euthanasie, ook niet als aan alle voorwaarden is voldaan. Een arts is niet verplicht om op jouw euthanasieverzoek in te gaan. Mogelijk staat jouw arts wel achter jouw vraag voor euthanasie, maar wenst hij/zij de uitvoering niet zelf te doen. Jouw arts moet dit tijdig meedelen zodat je op zoek kan gaan naar een andere arts. Jouw arts is er ethisch toe verplicht je door te verwijzen naar een andere arts. Durf zeker ook tijdig zelf te vragen aan je arts of die al of niet openstaat voor het uitvoeren van euthanasie.

Moet ik terminaal zijn om euthanasie te mogen krijgen?

Je kan zowel in een terminale als in een niet-terminale toestand in aanmerking komen voor euthanasie. De wet bepaalt dat de arts tot wie je jouw euthanasieverzoek richt en die jouw euthanasie wil uitvoeren (de uitvoerende arts), je toestand dient in te schatten als terminaal (er wordt verwacht dat je binnen afzienbare termijn (enkele maanden) komt te overlijden) of niet-terminaal (er wordt verwacht dat je niet binnen afzienbare termijn komt te overlijden).

Indien de uitvoerende arts inschat dat jouw toestand niet-terminaal is, moet er een maand wachttijd zijn tussen je verzoek en de uitvoering van euthanasie. Tevens worden er twee onafhankelijke artsen om advies gevraagd in plaats van één.

Indien de uitvoerende arts inschat dat je toestand terminaal is, wordt in onderling overleg bekeken wanneer de uitvoering kan doorgaan. Alle stappen om aan de wettelijke criteria te voldoen, dienen uiteraard eerst genomen te zijn alvorens uitvoering aan de orde is. De uitvoerende arts dient in dit geval slechts één onafhankelijk arts in advies te vragen.

Wat dient jouw (uitvoerende) arts te doen als je om euthanasie verzoekt?

- Nagaan of je meerderjarig, handelingsbekwaam en bewust bent op het ogenblik van je verzoek
- Nagaan wat je ongeneeslijke aandoening is waardoor je ondraaglijk lijdt, en inschatten of je je in een terminale of niet-terminale toestand bevindt
- Meerdere gesprekken voeren met jou, rekening houdend met de ontwikkeling van jouw gezondheidstoestand, over een redelijke periode verspreid om:
    - Zich ervan te verzekeren dat je je in een medisch uitzichtloze situatie van aanhoudend en ondraaglijk fysiek en/of psychisch lijden bevindt ten gevolge van een ernstige en ongeneeslijke aandoening (veroorzaakt door ziekte of ongeval)
    - Zich ervan te verzekeren dat je verzoek vrijwillig, overwogen en herhaald is, en niet tot stand gekomen is als gevolg van enige externe druk
- Jou inlichten over jouw gezondheidstoestand en jouw levensverwachting. Samen in gesprek gaan over jouw verzoek tot euthanasie en met jou de eventueel nog resterende therapeutische mogelijkheden, evenals die van de palliatieve zorg, en hun gevolgen bespreken.
  Hij/zij moet met jou tot de overtuiging komen dat er voor de situatie waarin jij je bevindt geen redelijke andere oplossing is en dat jouw verzoek berust op volledige vrijwilligheid.

- Een andere arts raadplegen over de ernstige en ongeneeslijke aard van jouw aandoening en hem op de hoogte brengen van de redenen voor deze raadpleging. De geraadpleegde arts neemt inzage in jouw medisch dossier, onderzoekt jou en moet zich vergewissen van het aanhoudend en ondraaglijk fysiek en/of psychisch lijden dat niet gelenigd kan worden. Hij/zij stelt een verslag op van zijn bevindingen.
  De geraadpleegde arts moet onafhankelijk zijn ten opzichte van jou en de uitvoerende arts. Deze is bevoegd om over de aandoening in kwestie te oordelen. De uitvoerende arts brengt jou op de hoogte van de resultaten van deze raadpleging.
- Indien jouw toestand als niet-terminaal ingeschat wordt:
  een tweede arts raadplegen, die psychiater is of specialist in jouw aandoening, en hem op de hoogte brengen van de redenen voor deze raadpleging. De geraadpleegde arts neemt inzage in jouw medisch dossier, onderzoekt jou en moet zich vergewissen van het aanhoudend en ondraaglijk fysiek en/of psychisch lijden dat niet gelenigd kan worden, en van het vrijwillig, overwogen en herhaald karakter van het verzoek. Hij/zij stelt een verslag op van zijn bevindingen.
  De geraadpleegde arts moet onafhankelijk zijn ten opzichte van jou en de uitvoerende arts en de eerste geraadpleegde arts. De uitvoerende arts brengt jou op de hoogte van de resultaten van deze raadpleging.
  Een wachttijd van een maand tussen verzoek en uitvoering wordt gerespecteerd.
- Bespreken van jouw verzoek met het verplegend team dat het meest met jou in contact staat
- Nagaan of jij over jouw verzoek hebt kunnen spreken met jouw naasten en deze te woord staan over jouw verzoek
- Nagaan of jij jouw verzoek ook op papier hebt gezet (schriftelijk verzoek)
- Alle stappen in jouw medisch dossier noteren

Is euthanasie niet mogelijk als ik wilsonbekwaam ben?

De euthanasiewet laat toe dat je voorafgaand een wilsverklaring opstelt om euthanasie te laten uitvoeren, maar enkel wanneer je in een onomkeerbaar coma bent (onomkeerbaar verlies van bewustzijn). Je kan dus niet op voorhand aangeven dat je euthanasie wenst in elk geval dat je wilsonbekwaam bent geworden (bv. door dementieel proces).
De voorafgaande wilsverklaring euthanasie is onbeperkt geldig als ze opgesteld is vanaf 2 april 2020. Indien ze voor deze datum is opgesteld, is ze 5 jaar geldig en dien je ze te hernieuwen na 5 jaar.
Belangrijk: Als het gaat over 'de papieren bij de gemeente' gaat het over deze voorafgaande (positieve) wilsverklaring waarbij euthanasie dus enkel mogelijk is in geval van een toestand van onomkeerbaar bewustzijnsverlies/coma.
Voor actuele euthanasie moet je wilsbekwaam zijn en er zelf om kunnen vragen. Raadpleeg je (huis)arts voor meer informatie over het opstellen van een voorafgaande wilsverklaring. Voor meer info: zie ook links onderaan deze brochure.

Ik ben ongeneeslijk ziek en wens euthanasie voor in de toekomst wanneer ik geen vooruitzicht meer zie. Hoe pak ik dit aan?

Als je ongeneeslijk ziek bent en euthanasie wenst, dan meld je dat best zo snel mogelijk aan je huisarts of behandelende arts. Ook als je euthanasie overweegt als optie in de toekomst (zolang je wilsbekwaam bent), spreek je hier best over met je arts of zorgverleners. Omdat het één van de wettelijke vereisten is dat je euthanasievraag een herhaald verzoek moet zijn, is het belangrijk dat jouw vraag herhaaldelijk benoemd/gesteld wordt aan je behandelende arts/huisarts, die deze noteert in jouw medisch dossier.

Hoe stel ik een actueel (schriftelijk) verzoek euthanasie op?

Dit kan heel eenvoudig en mag op eender welk stukje papier en moet minimaal de tekst 'ik wil euthanasie' bevatten, evenals de datum van het verzoek, de naam en de handtekening van de verzoeker.
Indien je dit zelf niet meer kan (bv. door verlamming of door zwakte) mag je iemand anders kiezen om dit te schrijven, en wel een meerderjarig persoon die geen belang heeft bij jouw overlijden (bv. geen erfgenaam) en in aanwezigheid van jouw behandelende arts. Hierbij moet je jouw naam vermelden, de naam van jouw behandelende arts en de reden waarom jij het niet zelf schreef.

Voorbeeld van een schriftelijk verzoek (zélf te schrijven)

Ik, XXXXXXXX, wens dat er euthanasie op mij wordt toegepast.

Datum (dag dat het verzoek werd geschreven)
Handtekening

Voorbeeld van een schriftelijk verzoek door iemand anders geschreven (wanneer je er zelf niet toe in staat bent ondanks dat je goed bewust bent)

XXXXXXXX wenst dat er euthanasie op hem/haar wordt toegepast. Hij/zij is goed bewust maar niet in staat het zelf te schrijven wegens verlamming/zwakte/analfabetisme/blindheid/.....

Dit verzoek werd op schrift gesteld door YYYYYYYY, die onafhankelijk is t.o.v. XXXXXXXX en geen materieel belang heeft bij het overlijden. Het werd geschreven in aanwezigheid van de behandelende arts Dr ZZZZZZZZ.

Datum (dag dat het verzoek werd geschreven)
Handtekening

Kan ik me altijd nog bedenken om met euthanasie door te gaan?

Uiteraard mag je je bedenken tot het allerlaatste moment.

Heb ik toestemming van mijn naasten nodig om euthanasie te krijgen?

Neen, wettelijk gezien kan euthanasie zelfs plaatsvinden zonder medeweten van je naasten. Toch zullen we, in overleg met jou, je naasten zo goed mogelijk betrekken.

Wie mag erbij zijn wanneer mijn euthanasie uitgevoerd wordt?

Je mag zelf kiezen wie jij aanwezig wil hebben en nagaan of deze er ook willen/kunnen bij zijn.

Hoe gaat de uitvoering van euthanasie precies in zijn werk?

Er wordt gebruik gemaakt van medicatie die via infusie toegediend worden. Je zal eerst in slaap vallen alvorens je hart ermee stopt. De dood zal vrij snel intreden.

Waarin verschilt euthanasie van palliatieve sedatie?

Palliatieve sedatie en euthanasie zijn twee medische beslissingen bij het levenseinde.

Palliatieve sedatie is het opzettelijk verlagen van het bewustzijn van een patiënt in de laatste levensfase. Op die manier wordt niet te verhelpen fysieke pijn en/of psychisch lijden verzacht, tot het moment van het natuurlijk overlijden. Het doel is niet om het leven te beëindigen of te verkorten, maar om het refractaire symptoom (= symptoom dat niet of onvoldoende reageert op conventionele behandelingen en/of onaanvaardbare bijwerkingen heeft) onder controle te krijgen met oog op comfort voor de patiënt. Palliatieve sedatie is een medische beslissing waarbij de arts op voorhand in overleg gaat met patiënt (indien mogelijk), naasten en team. (zie ook brochure 'palliatieve sedatie').

Euthanasie is het opzettelijk levensbeëindigend handelen door een arts en dit op uitdrukkelijk verzoek van de betrokken (wilsbekwame) patiënt of via voorafgaande wilsverklaring euthanasie (bij onomkeerbaar coma). Het doel is het lijden op te heffen. Om in aanmerking te komen voor euthanasie moet je voldoen aan een aantal wettelijke voorwaarden.

Euthanasie	Palliatieve sedatie
Daadwerkelijk levensbeëindigend	Refractaire symptomen behandelen – bewustzijn verlagen
Op uitdrukkelijk verzoek van de patiënt	Medische beslissing van de arts in overleg met de naasten
Levensverwachting: Terminaal of niet- terminaal	Levensverwachting: 1 à 2 weken
Snel intreden van de dood	Kan uren of enkele dagen duren na start (uitz. langer)

Informatielinks

www.leif.be
www.palliatievezorgvlaanderen.be
www.pallion.be

Contact

Sowieso kan je altijd terecht bij een verpleegkundige van de afdeling waar jij of je naaste opgenomen is. Vraag ook het telefoonnummer van de afdeling zodat je ten allen tijde contact kan opnemen voor een update indien je niet in het ziekenhuis aanwezig kunt zijn. Bezorg ook de gegevens van diegene die de afdeling als eerste dient te contacteren, of indien er vragen zijn, ...

Wens je iemand van het Palliatief Support Team (PST) rechtstreeks te contacteren, dan kan dit elke weekdag tussen 09u00 en 16u00 op onderstaande nummers:

- Palliatief verpleegkundige: 011 71 54 32
- Psycholoog: 011 71 54 87
- Dienst zingeving en pastorale zorg: 011 71 50 50 / 011 71 50 53
- Sociaal verpleegkundige: 011 71 54 47
- Oncologisch begeleidingsverpleegkundige: 011 71 54 45

Publicatiedatum: maart 2025, PST
Sint-Franciscusziekenhuis
P. Paquaylaan 129 | 3550 Heusden-Zolder | Tel. 011 71 50 00 | www.sfz.be